

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับผลของการหย่าโดยความยินยอมตามกฎหมายไทย

จากการที่ได้ศึกษาทั้งการหย่าโดยความยินยอม และผลของการหย่าโดยความยินยอมของกฎหมายต่างประเทศเปรียบเทียบกับกฎหมายครอบครัวไทย จะเห็นว่าในกฎหมายต่างประเทศไม่มีบทบัญญัติในลักษณะเดียวกับกฎหมายลักษณะคู่สมรสของประเทศไทย จึงไม่มีกรณีศึกษาที่จะนำมาเปรียบเทียบกันในเรื่องปัญหาผลของการหย่าโดยความยินยอมได้ ผู้เขียนจึงจะทำการวิเคราะห์เฉพาะแต่ประเด็นปัญหาผลของการหย่าโดยความยินยอมตามกฎหมายครอบครัวไทยเท่านั้น ดังจะกล่าวต่อไปนี้

4.1 ปัญหาเกี่ยวกับการสิ้นสุดของสถานะความเป็นสามีภริยา ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1531 วรรคหนึ่ง

ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1531 วรรคหนึ่ง¹ ได้กำหนดถึงการสิ้นสุดความเป็นสามีภริยาของคู่สมรสที่สมรสกันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไว้ว่า การสมรสที่จดทะเบียนตามกฎหมายนั้น การหย่าโดยความยินยอมของคู่สมรสทั้งสองฝ่าย มีผลนับแต่เวลาจดทะเบียนการหย่าเป็นต้นไป กล่าวคือ คู่สมรสที่ได้ทำการจดทะเบียนสมรสกันไว้ก่อนนายทะเบียนและนายทะเบียนรับจดทะเบียนสมรสนั้นไว้ในทะเบียนครอบครัว ตามพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ.2478 มาตรา 10² เมื่อได้ทำการหย่าโดยความยินยอม กฎหมายได้กำหนดให้สถานะความเป็นสามีภริยาสิ้นสุดลง นับแต่เวลาที่มีการจดทะเบียนการหย่าก่อนนายทะเบียน³ การที่กฎหมายกำหนดไว้เช่นนี้ ก็เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาการพิพาทระหว่างกันว่า คู่สมรสนั้นมีการสิ้นสุดสถานะ

¹ มาตรา 1531 การสมรสที่จดทะเบียนตามกฎหมายนั้น การหย่าโดยความยินยอมของคู่สมรสทั้งสองฝ่ายมีผลนับแต่เวลาจดทะเบียนการหย่าเป็นต้นไป การหย่าโดยคำพิพากษามีผลแต่เวลาที่คำพิพากษาถึงที่สุด แต่จะอ้างเป็นเหตุเสื่อมสิทธิของบุคคลภายนอกผู้ทำการโดยสุจริตไม่ได้ เว้นแต่จะ ได้จดทะเบียนการหย่านั้นแล้ว

² มาตรา 10 เมื่อมีการร้องขอให้จดทะเบียนสมรสแล้ว ให้นายทะเบียนรับจดทะเบียนสมรสให้ การจดทะเบียนสมรสนั้น จะขอให้นายทะเบียนไปทำนอกสำนักทะเบียนก็ได้ แต่ต้องเสียค่าธรรมเนียมตามอัตราที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

³ มาตรา 1515 เมื่อได้จดทะเบียนสมรสตามประมวลกฎหมายนี้ การหย่าโดยความยินยอมจะสมบูรณ์ต่อเมื่อสามีและภริยาได้จดทะเบียนการหย่านั้นแล้ว

ความเป็นสามีภริยากันนับแต่เมื่อใด เช่น คู่สมรสมีการจดทะเบียนหย่า ทั้งสองฝ่ายหมดสถานะการเป็นสามีภริยานับแต่เวลาจดทะเบียนหย่า หลังจากนั้นหากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไปจดทะเบียนสมรสกับบุคคลอื่น การสมรสใหม่นั้นย่อมสมบูรณ์ไม่เป็นการสมรสซ้อน แต่หากยังไม่ได้จดทะเบียนหย่า ถึงแม้จะได้ทำหนังสือหย่าเรียบร้อยแล้ว หากฝ่ายหนึ่งไปจดทะเบียนสมรสใหม่กับบุคคลอื่น การสมรสใหม่นั้นย่อมเป็นโมฆะ เพราะเป็นการสมรสซ้อน

ส่วนการสมรสของคู่สมรสตามกฎหมายลักษณะฟัวเมีย หากได้ทำการหย่าโดยความยินยอม ซึ่งต้องทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อพยานอย่างน้อย 2 คน กฎหมายก็ให้ถือว่าการหย่านั้นมีความสมบูรณ์แล้ว โดยมีต้องไปทำการจดทะเบียนหย่าต่อนายทะเบียนแต่อย่างใด เพราะการสมรสของคู่สมรสตามกฎหมายลักษณะฟัวเมียนี้ ไม่ต้องมีการจดทะเบียนสมรสกัน ซึ่งในพระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติบรรพ 5 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ.2477 มาตรา 4⁴ ได้ให้การรับรองถึงการสมรสนั้นว่าเป็นการสมรสที่สมบูรณ์ตามกฎหมาย แต่เนื่องจากในพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวรับรองเพียงแต่การสมรสและความสัมพันธ์ในครอบครัวอันเกิดแก่การสมรสเท่านั้น มิได้บัญญัติถึงการขาดจากการสมรสของสามีภริยาดังกล่าว ฉะนั้น หากสามีภริยาตามกฎหมายลักษณะฟัวเมียจะหย่าขาดจากกันจะต้องใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ 5 บังคับ คือการหย่าโดยความยินยอมจะต้องทำเป็นหนังสือ ลงลายมือชื่อพยานอย่างน้อยสองคน การหย่าก็เป็นอันสมบูรณ์โดยมิต้องจดทะเบียนหย่า เพราะมาตรา 1515⁵ บัญญัติให้การจดทะเบียนหย่า ต้องกระทำเฉพาะการหย่าของคู่สมรสที่ได้จดทะเบียนสมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ 5 เท่านั้น

สำหรับคู่สมรสที่สมรสกันในต่างประเทศตามแบบของกฎหมายต่างประเทศนั้น เนื่องจากพระราชบัญญัติว่าด้วยการขัดกันแห่งกฎหมาย พ.ศ.2481 มาตรา 20⁶ ได้บัญญัติรับรองการสมรสดังกล่าวไว้ให้เป็นการสมรสที่สมบูรณ์ตามกฎหมาย การสมรสจึงสมบูรณ์โดยมิต้องจดทะเบียนสมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ 5 ฉะนั้นหากคู่สมรสประสงค์จะหย่า

⁴ มาตรา 4 บทบัญญัติแห่งบรรพนี้ไม่กระทบกระเทือนถึง (1) การสมรสซึ่งได้มีอยู่ก่อนวันใช้ประมวลกฎหมายบรรพนี้และทั้งสัมพันธ์ในครอบครัว อันเกิดแต่การสมรสนั้นๆ (2) การใช้อำนาจปกครอง ความปกครอง การอนุบาล การรับบุตรบุญธรรม ซึ่งมีอยู่ก่อนวันใช้ประมวลกฎหมายนี้ หรือสิทธิและหนี้อันเกิดแต่การนั้นๆ

⁵ มาตรา 1515 เมื่อได้จดทะเบียนสมรสตามประมวลกฎหมายนี้ การหย่าโดยความยินยอมจะสมบูรณ์ต่อเมื่อสามีและภริยาได้จดทะเบียนการหย่าแล้ว

⁶ มาตรา 20 การสมรสซึ่งได้ทำถูกต้องตามแบบที่บัญญัติไว้ในกฎหมายแห่งประเทศที่ทำการสมรสนั้น ย่อมเป็นอันสมบูรณ์การสมรสระหว่างคนในบังคับไทย หรือคนในบังคับไทยกับคนต่างด้าว ซึ่งได้ทำในต่างประเทศโดยถูกต้องตามแบบที่กฎหมายไทยกำหนดไว้ ย่อมเป็นอันสมบูรณ์

กัน โดยความยินยอม ก็ต้องทำหนังสือ ลงลายมือชื่อพยานอย่างน้อย 2 คน ตาม วรรคสอง ของมาตรา 1514⁷ เช่นเดียวกัน โดยมีต้องจดทะเบียนหย่า ตามมาตรา 1515 การ โดยความยินยอมย่อมสมบูรณ์

ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ ในวรรคแรก ของมาตรา 1531 บัญญัติให้การหย่าโดยความยินยอม มีผลนับแต่เวลาจดทะเบียนหย่า บทบัญญัตินี้ใช้บังคับเฉพาะการหย่าของกลุ่มสมรสที่ได้จดทะเบียน สมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ 5 เท่านั้น ที่มีผลให้สามีภริยาลิ้นสุดสถานะต่อกันนับแต่เวลาจดทะเบียนหย่า แต่ในกรณีของการสมรสตามกฎหมายลักษณะหัวเมีย และการสมรสตามแบบของกฎหมายต่างประเทศ กฎหมายมิได้บังคับให้จดทะเบียนหย่า ฉะนั้นจึงเป็นปัญหาว่าการหย่าโดยความยินยอมของกลุ่มสมรสทั้งสองประเภทนี้ จะทำให้สถานะความเป็นสามีภริยาของเขาลิ้นสุดลงเมื่อใด

กรณีดังกล่าวนี้ ผู้เขียนเห็นว่า กลุ่มสมรสทั้งสองประเภทนี้ หากได้ทำหนังสือหย่าเรียบร้อยแล้ว จำเป็นต้องนำหนังสือหย่านี้ไปให้นายทะเบียนจดบันทึกการหย่าไว้ ทั้งนี้การให้นายทะเบียนจดบันทึกการหย่า ต้องมีการขอให้นายทะเบียนบันทึกการสมรสไว้แล้วก่อนหน้า⁸ และเมื่อนายทะเบียนได้บันทึกการหย่าแล้ว สถานะของกลุ่มสมรสทั้งสองประเภทย่อมสิ้นสุดลงในเวลาที่นายทะเบียนบันทึกการหย่า ผู้เขียนเห็นว่า เมื่อนายทะเบียนบันทึกการหย่าไว้แล้ว ปัญหาที่เกิดขึ้นก็จะหมดสิ้นลง เพราะสามีภริยาทั้งสองประเภท ย่อมสิ้นสุดความสัมพันธ์ นับแต่เวลาที่นายทะเบียนได้บันทึกการหย่านั่นเอง ในเรื่องนี้ผู้เขียนจะได้เสนอแนะให้แก้ไข พระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ต่อไป

⁷ มาตรา 1514 การหย่านั้นจะทำได้แต่โดยความยินยอมของทั้งสองฝ่ายหรือ โดยคำพิพากษาของศาล

การหย่าโดยความยินยอมต้องทำเป็นหนังสือและมีพยานลงลายมือชื่ออย่างน้อยสองคน

⁸ มาตรา 17 ถ้าการใด ๆ อันเกี่ยวกับฐานะแห่งครอบครัวได้ทำขึ้นในต่างประเทศตามแบบซึ่งกฎหมายแห่งประเทศที่ทำขึ้นนั้นบัญญัติไว้ ผู้มีส่วนได้เสียจะขอให้บันทึกในประเทศสยามก็ได้ แต่ต้องยื่นเอกสารอันเป็นหลักฐานแห่งการนั้นโดยมีคำรับรองถูกต้องพร้อมกับคำแปลภาษาไทย ซึ่งฝ่ายนั้นต้องเป็นผู้ออกค่าใช้จ่าย

ถ้าการดังกล่าวแล้วได้ทำขึ้นในต่างประเทศตามแบบซึ่งกฎหมายสยามบัญญัติไว้ ให้เจ้าพนักงานทูตหรือกงสุลสยาม ส่งสำเนาทะเบียน หรือบันทึกซึ่งได้รับรองถูกต้องแล้ว ไปยังกระทรวงการต่างประเทศเพื่อส่งต่อไปยังกระทรวงมหาดไทย

มาตรา 24 ถ้าสามีซึ่งได้ทำการสมรสกันโดยสมบูรณ์ก่อนวันใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ร้องขอให้บันทึกฐานะของภริยาตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติบรรพ 5 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. 2477 ให้นายทะเบียนบันทึกไว้ในทะเบียน

4.2 ปัญหาเกี่ยวกับการแบ่งทรัพย์สินของสามีภริยา ภายหลังจากหย่าโดยความยินยอม ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1532 (ก)

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในมาตรา 1532 (ก) ได้บัญญัติถึงการจัดการแบ่งทรัพย์สินของสามีภริยากรณีที่ทำกรหย่าโดยความยินยอม โดยให้จัดการแบ่งทรัพย์สินของสามีภริยาตามที่มีอยู่ในเวลาจดทะเบียนหย่าก่อนนายทะเบียน โดยทั่วไปแล้ว การหย่าโดยความยินยอมของคู่สมรสมักจะเกิดจากความสมัครใจของคู่สมรสทั้งสองฝ่ายเอง และทำหนังสือหย่า โดยในหนังสือหย่านั้น คู่สมรสสามารถระบุข้อตกลงในเรื่องต่างๆ ไว้ด้วยก็ได้ เช่น ข้อตกลงในเรื่องทรัพย์สิน ข้อตกลงในเรื่องหนี้สิน หรือข้อตกลงในเรื่องค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรหรือจ่ายค่าเลี้ยงชีพ เป็นต้น แต่หากไม่ได้ตกลงกันไว้ หรือตกลงกันไม่ได้ก็ต้องยื่นคำร้องต่อศาล เพื่อให้ศาลเป็นผู้พิจารณาชี้ขาดให้ ในการแบ่งทรัพย์สินนั้น กฎหมายได้กำหนดถึงหลักเกณฑ์การแบ่งทรัพย์สินไว้ว่า ให้แบ่งทรัพย์สินของคู่สมรสในสัดส่วนที่เท่าๆกัน ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 1533⁹ ในการหย่าโดยความยินยอมตามความในมาตรา 1532(ก)¹⁰ นี้ หากคู่สมรสได้มีการตกลงเรื่องทรัพย์สินกันไว้ ในหนังสือหย่าแล้ว กฎหมายก็ให้เป็นไปตามที่ได้ตกลงกันนั้น แต่หากไม่ได้มีการตกลงในเรื่องทรัพย์สินไว้ในหนังสือหย่า การแบ่งทรัพย์สินก็ให้แบ่งในสัดส่วนที่เท่าๆกัน โดยให้ถือเอาทรัพย์สินตามที่มีอยู่ในเวลาที่จดทะเบียนหย่า ซึ่งการจดทะเบียนหย่านี้เป็นกรณีที่คู่สมรสนั้น ต้องเป็นคู่สมรสที่จดทะเบียนสมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่บังคับใช้ในปัจจุบัน

ในกรณีนี้จึงเป็นปัญหาว่า การแบ่งทรัพย์สินของคู่สมรสตามกฎหมายลักษณะหัวเมีย หรือคู่สมรสที่สมรสตามแบบของกฎหมายต่างประเทศ จะถือเอาทรัพย์สิน ณ เวลาใดมาจัดแบ่ง เพราะการหย่าของคู่สมรสทั้งสองประเภทนี้มีได้มีการจดทะเบียนหย่า จะถือเอาทรัพย์สินตามที่มีอยู่ในเวลาจดทะเบียนหย่ามาจัดแบ่งไม่ได้

ปัญหาข้างต้น ผู้เขียนเห็นว่า เมื่อคู่สมรสทั้งสองประเภทได้ขอให้นายทะเบียนบันทึกการหย่าไว้แล้ว ควรจะมีการปรับปรุงแก้ไข ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ 5 เพื่อให้สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ.2478 โดยมีการบัญญัติให้มีการแบ่งทรัพย์สินของ

⁹ มาตรา 1533 เมื่อหย่ากันให้แบ่งสินสมรสให้ชายและหญิงได้ส่วนเท่ากัน

¹⁰ มาตรา 1532 เมื่อหย่ากันแล้วให้จัดการแบ่งทรัพย์สินของสามีภริยา แต่ในระหว่างสามีภริยา

(ก) ถ้าเป็นการหย่าโดยความยินยอมของทั้งสองฝ่าย ให้จัดการแบ่งทรัพย์สินของสามีภริยาตามที่มีอยู่ในเวลาจดทะเบียนการหย่า

(ข) ถ้าเป็นการหย่าโดยคำพิพากษาของศาล คำพิพากษาส่วนที่บังคับทรัพย์สินระหว่างสามีภริยานั้น มีผลย้อนหลังไป ถึงวันฟ้องหย่า

สามีภริยาตามที่มีอยู่ในเวลาที่นายทะเบียนบันทึกการหย่าตามคำร้องขอของกลุ่มสามีภริยาที่หย่าโดยความยินยอมนั้น

4.3 ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจปกครองบุตรและค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตร หากคู่สมรสมิได้ตกลงกันไว้หรือมิได้ขอให้ศาลชี้ขาด ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1520

เมื่อสามีภริยาทำการสมรสกัน หากสามีภริยาคู่นั้นมีบุตรด้วยกัน สามีภริยานั้นก็จะเป็นบิดามารดาโดยชอบของบุตรตามกฎหมาย มีหน้าที่ต้องอุปการะเลี้ยงดูและให้การศึกษาตามสมควรแก่บุตรในระหว่างที่บุตรยังเป็นผู้เยาว์ ตามมาตรา 1564¹¹ และบิดามารดามีอำนาจปกครองบุตรร่วมกัน ตามมาตรา 1566¹² แต่เมื่อการสมรสได้สิ้นสุดลงโดยการหย่า หากเป็นการหย่าโดยความยินยอมของกลุ่มสมรส ในเรื่องของอำนาจปกครองบุตรนั้น กฎหมายได้บัญญัติไว้ในมาตรา 1520 โดยได้กำหนด สามีภริยาที่ตกลงหย่ากันโดยความยินยอมของทั้งสองฝ่าย ให้ตกลงกันเป็นหนังสือโดยให้กำหนดว่าฝ่ายใดจะเป็นฝ่ายที่เป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรคนใด¹³ หรือให้มีการตกลงกันในสัญญาหย่าว่าทั้งสองฝ่ายหรือฝ่ายใดจะเป็นผู้ออกเงินค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรเป็นจำนวนเท่าใด ตาม

¹¹ มาตรา 1564 บิดามารดาจำต้องอุปการะเลี้ยงดูและให้การศึกษาตามสมควรแก่บุตรในระหว่างที่เป็นผู้เยาว์ บิดามารดาจำต้องอุปการะเลี้ยงดูบุตรซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้วแต่เฉพาะผู้ทุพพลภาพและหาเลี้ยงตนเองมิได้

¹² มาตรา 1566 บุตรซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะต้องอยู่ใต้อำนาจปกครองของบิดามารดา อำนาจปกครองอยู่กับบิดาหรือมารดาในกรณีดังต่อไปนี้

- (1) มารดาหรือบิดาตาย
- (2) ไม่นั่นอนว่ามารดาหรือบิดามีชีวิตอยู่หรือตาย
- (3) มารดาหรือบิดาถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ
- (4) มารดาหรือบิดาต้องเข้ารับรักษาตัวในโรงพยาบาลเพราะจิตฟั่นเฟือน
- (5) ศาลสั่งให้อำนาจปกครองอยู่กับบิดาหรือมารดา
- (6) บิดาและมารดาตกลงกันตามที่มีกฎหมายบัญญัติไว้ให้ตกลงกันได้

¹³ มาตรา 1520 ในกรณีหย่าโดยความยินยอม ให้สามีภริยาทำความตกลงเป็นหนังสือว่าฝ่ายใดจะเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรคนใด ถ้ามิได้ตกลงกันหรือตกลงกันไม่ได้ ให้ศาลเป็นผู้ชี้ขาดในกรณีหย่าโดยคำพิพากษาของศาล ให้ศาลซึ่งพิจารณาคดีฟ้องหย่านั้นชี้ขาดด้วยว่าฝ่ายใดจะเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรคนใด ในการพิจารณาชี้ขาด ถ้าศาลเห็นว่ามิเหตุที่จะถอนอำนาจปกครองของกลุ่มสมรสนั้นได้ตามมาตรา 1582 ศาลจะถอนอำนาจปกครองของกลุ่มสมรสและสั่งให้บุคคลภายนอกเป็นผู้ปกครองก็ได้ ทั้งนี้ ให้ศาลคำนึงถึงความเหมาะสมและประโยชน์ของบุตรนั้นเป็นสำคัญ

มาตรา 1522¹⁴ แต่หากไม่ได้ตกลงกันไว้ หรือตกลงกันไม่ได้ ก็ต้องยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อให้ศาลเป็นผู้พิจารณาชี้ขาดให้ ปัญหาที่อาจมีได้คือ หากทั้งสองฝ่ายไม่ได้ตกลงกันไว้ หรือไม่อาจตกลงกันได้ และไม่มีการยื่นคำร้องต่อศาลให้พิจารณาพิพากษาในเรื่องดังกล่าวแล้ว ผู้ใดจะเป็นผู้ใช้อำนาจปกครอง และผู้ใดจะต้องจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตร

กรณีปัญหานี้ผู้เขียนไม่มีข้อเสนอแนะอันใด เพราะมีกฎหมายกำหนดไว้แล้วในมาตรา 1566 คือ บิดามารดายังคงต้องใช้อำนาจปกครองร่วมกัน และมาตรา 1564 คือ ทั้งสองฝ่ายยังคงมีหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูบุตรร่วมกัน ซึ่งจะจัดการกันอย่างไร ทั้งสองฝ่ายคงต้องตกลงกันเอง

4.4 ปัญหาต่อบุคคลภายนอก กรณีการหย่าโดยความยินยอม ของสามีภริยาตามกฎหมาย ลักษณะผัวเมีย หรือสามีภริยาที่สมรสกันตามแบบของกฎหมายต่างประเทศ

โดยปกติทั่วไปเมื่อชายหญิงจะทำการสมรสกันก็มักจะมีการบอกกล่าวแก่วงศ์สาขณาญาติ และบุคคลทั่วไป เพื่อให้ทราบถึงการสมรสของตน และในระหว่างที่สามีภริยาสมรสกันอยู่อาจมีการทำนิติกรรมต่างๆ จนก่อให้เกิดทรัพย์สินหรือหนี้สิน ซึ่งถือได้ว่าเป็นสิ่งที่ต้องรับผิดชอบร่วมกัน แต่เมื่อสามีภริยาได้ทำการหย่า ส่วนใหญ่จะไม่มีมีการบอกกล่าวแก่บุคคลภายนอกแต่อย่างใด ฉะนั้น บุคคลภายนอกไม่อาจจะทราบได้ว่า ความเป็นสามีภริยาของกลุ่มสมรสนั้นได้สิ้นสุดลงแล้วเมื่อใด บุคคลภายนอกอาจทำนิติกรรมด้วยโดยเข้าใจว่า กลุ่มสมรสนั้นยังคงเป็นสามีภริยากันอยู่เพื่อเป็นการคุ้มครองบุคคลภายนอก กฎหมายจึงได้บัญญัติไว้ในมาตรา 1531 วรรคสอง โดยกำหนดให้การสิ้นสุดความเป็นสามีภริยาของกลุ่มสมรสที่สิ้นสุดโดยการหย่านี้ จะอ้างให้เป็นเหตุเสื่อมสิทธิของบุคคลภายนอกผู้ทำการ โดยสุจริตไม่ได้ เว้นแต่ว่าการสิ้นสุดของการสมรสเพราะการหย่านั้น ได้จดทะเบียนการหย่าต่อนายทะเบียนไว้แล้ว บุคคลภายนอกที่ทำการสุจริตจะได้รับการคุ้มครอง เพราะถือว่าบุคคลภายนอกไม่ทราบถึงการสิ้นสุดของการสมรสนั้น แต่หากมีการจดทะเบียนการหย่านั้น แล้ว แม้บุคคลภายนอกจะกระทำการต่างๆ ไปโดยสุจริต ก็ไม่อาจอ้างสิทธิของตนได้

เมื่อกฎหมายบัญญัติไว้เช่นนี้ และการจดทะเบียนหย่าก็สามารถกระทำได้เฉพาะแต่ คู่สมรสที่สมรสกันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เท่านั้น ส่วนคู่สมรสที่สมรสตามกฎหมาย

¹⁴ มาตรา 1522 ถ้าสามีภริยาหย่าโดยความยินยอม ให้ทำความตกลงกันไว้ในสัญญาหย่าว่าสามีภริยาทั้งสองฝ่าย หรือสามีหรือภริยาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะออกเงินค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรเป็นจำนวนเงินเท่าใด

ถ้าหย่าโดยคำพิพากษาของศาลหรือในกรณีที่สัญญาหย่ามิได้กำหนดเรื่องค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรไว้ให้ ศาลเป็นผู้กำหนด

ลักษณะหัวเมีย และคู่สมรสที่สมรสกันตามแบบของกฎหมายต่างประเทศ ที่สมรสกัน โดยไม่ต้องจดทะเบียนสมรส เมื่อมีการหย่าโดยความยินยอมเกิดขึ้น และไม่ได้จดทะเบียนหย่าต่อนายทะเบียน จึงไม่อาจใช้การจดทะเบียนหย่าเป็นเกณฑ์ในการทำให้สถานะการสมรสนั้นสิ้นสุดลงได้ จึงเกิดปัญหาว่า เมื่อไม่มีการจดทะเบียนหย่าก็ไม่สามารถอ้างเป็นเหตุเสื่อมสิทธิของบุคคลภายนอกได้ ปัญหานี้ผู้เขียนเห็นว่า เมื่อมีการขอให้นายทะเบียนบันทึกการหย่าไว้แล้ว ย่อมสามารถอ้างเป็นเหตุเสื่อมสิทธิของบุคคลภายนอกได้ ซึ่งผู้เขียนจะได้เสนอแนะให้แก้ไขปรับปรุงประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ 5 ต่อไป